

Kedves Asszonyom, tisztelt Uram!

Önöknek örökbe fogadott gyerekük van, vagy most készülnek örökbe fogadni egy gyermeket. Ez a melléklet Önökhöz szól. Miután elolvasták, tegyék a személyes irataik közé. Javaslom, hogy amíg a gyermek nem elég érett e súlyos kérdéskör feldolgozására, addig ne kerüljön a kezébe!

A mellékletet azoknak a nevelőknek is ajánlom, akik elhatározták, hogy osztályukban foglalkoznak az örök-befogadás problémájával, használhatják hozzá a *Nekem két születésnapom van* című könyvet.

Maga a könyv ugyanakkor nemcsak az örökbe fogadott gyerekeknek, hanem mindenkinek ajánlható. Ha egy gyerekközösségbe örökbe fogadott gyerek kerül, akkor jó, ha e közösségben mindenki megérti, mi is történt előzőleg a kis jövevényvel, mert így természetesen fogadják be új társukat.

Némely örökbe fogadó szülő jobban szeretné, ha sose kellene megmondania gyermekének az igazságot. Érzelmi oldalról közelítve nagyon is meg lehet érteni ezt a magatartást, de sem jogilag, sem lélektanilag nem igazolható. E szülői magatartás járna a legtöbb veszéllyel, mert folyamatos és egész életen át tartó hazugságon alapul. Tudniuk kell, hogy nemcsak egyetlen óvatlan szó, de a szavak nélküli közlés, az ún. metakommunikáció is bármikor lerombolhatja a gondosan felépített hazugság biztosnak hitt szerkezetét.

Egy örökbe fogadó anya, akit jól ismerek, mondta el nemrég:

„Akkor talán eltitkolhattuk volna a lányunk előtt, hogy örökbe fogadott gyerek, ha lakást, barátokat cserélünk, ha megszakítunk minden kapcsolatot azokkal, akik erről tudtak. De miért tegyük mindezt, hiszen mi mindig vele maradunk, és bármikor elárulhatjuk magunkat a látszólag legártatlanabb beszélgetés közben is! Arra is gondolnunk kell, hogy egy napon a lányom tucatnyi kérdést tesz majd fel. Például akkor, amikor majd az első gyermekét várja, jól tudom, hozzám fordul, és megkérdezi: – Anyu, neked is hányingered volt az első hónapokban? És meddig tartott? Te is undorodtál bizonyos ételektől, szagoktól? Te is kívánós voltál? A mi családjukban könnyen szülnék? Meddig tartott a szülés? Éjjel volt, vagy nappal? Azonnal felsírtam? A fájások tényleg nagyon fájdalmasak? Több tolófájásod volt? Altattak? Apu hogy viselkedett? Mesélj róla! És én akkor mit feleljek? Be kell csapnom? Kétségbeesetten kapkodjak majd különféle hazugságok után?! Találjam ki annak a kilenc hónapnak az eseményeit, amelyeket sosem éltem át? Játsszam el neki a várakozást, idézzem fel a szülés sosem átélt mozzanatait?! Mindez olyan sorozatos hazudozásra kényszerített volna, amire én képtelen vagyok!”

Valóban, melyik házaspár vállalhatja ezt a szerepet azzal a meggyőződéssel, hogy végig is tudják játszani? Nagyon veszélyes! Arról sem feledkezhetünk meg, hogy a legtöbb kiskamasz 10–13 éves korban vagy még előbb is érdeklődni kezd a születése iránt. A lányok is, a fiúk is a legkisebb részletekre kiterjedően kíváncsiskodnak életük legkorábbi eseményeiről.

A fáradságos elhallgatással valójában magunknak állítunk csapdát. Az a gyermek pedig, aki akár kamasz, akár felnőtt, de mindenképp az ÖNÖK gyermeke, teljesen összezavarodik, amikor rádöbben arra, hogy becsapták. Azt pedig számos tragikus tapasztalat igazolja, hogy ezt az esetleg Önök által okozott sérülést aligha lehet később gyógyítani.

Világos tehát, hogy minden örökbe fogadott gyerekeknek *kezdetől fogva* tudnia kell az igazságról. Ebben segíthet e képekönv. Azt javaslom, hogy a gagyogni kezdő gyermekükkel együtt fedezzék fel a kis Andris történetét, hogy így föltáruuljon előtte a saját valóságos élete is.

Andris tudja, hogy őt örökbe fogadták. Tudja, hiszen ő maga meséli el ezt el rövid, érthető mondatokban. És még ha az Önök gyermeke nem is ért meg mindent, már lassacskán közeledik ahhoz az igazsághoz, amelyet meg kell tudnia. Nyilván nem minden esetre érvényes ez a kis kerettörténet, de ötletet adhat, hogyan mondjuk el hitelesen a saját családjuk történetét. A könyvben szereplő alakokat azért rajzoltam meg olyanoknak, amilyenek, mert minden részlettel az őszinte szeretet kultuszát igyekszem szolgálni.

A négyéves Andris kedves, huncut, életörömmel teli kisfiú. Nincsenek kételyei, boldog gyerekek látszik. Amióta szóból ért és beszél, a szülei *mindig igazat mondtak* neki a családba kerüléséről.

Sőt, örökbecfogadásának napja családi ünnep! Ez az ő második születésnapja! Hát ezért van Andris ünneplőben – matrózruhában, amikor nagy komolyan elfújja a gyertyákat a gyönyörű tortán. Egy kisgyerek számára az ünnep hangulatával derűs emlékké varázsolhatjuk élete bármely nagy eseményét. Andris szülei felismerték ennek lelki hatását, és a gyermeknek a családba érkezését születésnapj tortával ünneplik.

A 8. oldalon az üres, fehér bölcső ismét jelkép: a házaspár hosszú csalódottságára emlékeztet. Látjuk őket egymás kezét szorongatva (9. oldal), amint egy boldog gyermekes családdal találkoznak. Ezzel a mozzanattal azoknak a házaspároknak a szorongását érzékeltetem, akik maguk nem szülhetnek gyermeket. E perctől kezdve a képeket nézegető gyermekük részesévé válik az „Andris-várásnak”, vagyis arra gondol, hogy őt is így várhatták. Az Önök segítségével: „*Látod, mi is ilyenek voltunk, míg te nem voltál!*” – párhuzamot láthat a tanmese képei és a saját élettörténete között.

Ez a várakozás rögtön megtestesül a 10. és 11. oldalon a két babában, akiknek álomszerű, angyali képe olyan, amilyenről egy fiatal házaspár ábrándozik. Éppúgy, mint a „vér szerinti szülők”, akiknek még nincs gyerekük,

ők is nehezen tudnak elképzelni egy valódi újszülöttet. (Hasonlítsuk össze ezt a két oldalt egy korábban megjelent könyvem, *A sehány éves kislány* 24–25. oldali ábráival!) Az „akár kisfiú, akár kislány, mindegy: hiszen már úgyis szeretjük” mondat visszautalja ezt a két, filmbe való figurát a képzelet birodalmába, helyette megjelenik a 12. oldalon lévő ábra. Olyan magzatgyermeket ábrázol, amilyen Andris is lehetett akkor a maga megindító valóságában. Még nem született meg, de magzatgyermekként már érez, és „élményei” vannak. Még növekszik, még nem jött a világra, mert még egy picit várnia kell... De vajon mire?

Várni, hogy Andris kibújjon a tojáshejéből, annak a „néninek a hasából, akit ő nem ismer”, aki születéséig a méhében hordta, akit Andris minden dramatizálás nélkül idéz fel. A 14. oldal – gondolom, érzik az olvasóim – mennyire fontos része a könyvnek. Ez az oldal talán némi magyarázatot is igényel.

Megrajzoltam Andris vér szerinti anyjának alakját is, mivel ez az anya valóságosan létező személy. Az ő sorsából bontakozott ki a gyermekük élete. Tagadni, visszautasítani fölösleges lenne. Nem szabad tabuként kezelni. Mi a valóság? Andrist egy tudata számára ismeretlen apa nemzette, és egy ismeretlen asszony hordta a méhében, akiktől bizonyos örökletes jegyei származnak. Őt azért rajzoltam szándékosan halványnak, arc nélkülinek (ellentétben *A sehány éves kislány* 23. oldalán lévő figurával, ahol a kislány felidézi várandós anyját), hogy gyermekük ne kötődjék egy határozott, az ismeretlen anyát megtestesíthető alakhoz. Az örökbeadásra kényszerülő szülő néha ismeretlenségben akar maradni, de ez nem jelenti azt, hogy a vér szerinti családjából kikerülő gyermek elől is el kell rejtteni az élet valóságos jegyeit. A férfi és női termékenységről, a test és lélek szerelmi összhangjáról, a nemi viselkedésről is kell neki beszélni, hiszen ha mi nem tesszük, máshonnan – olykor nem is helyes módon – előbb vagy utóbb úgyis jeleket, jelzéseket kap. Gyermekként gyümölcse, felnőttként tevékeny részese ő is az élővilág szaporodási törvényének, amit a kép is megelevenít: a magzatgyermeket virágok fogják közre, melyeknek magházában ugyanúgy elindul az új élet, ha a méhecskék vagy lepkék beporozzák őket.

A 15. oldalon Andris végre megszületik. Immár valódi újszülött! Semmi köze a 10., 11. oldal angyalkáihoz: ezt viccesen meg is lehet mutatni egy négy-öt éves gyereknek. Szándékosan helyeztem el a szöveget az anyai testből frissen kibújt újszülött alá: rövid ugyan, de életbevágóan fontos!

„És mert úgy döntött, hogy nem maga fog felnevelni...”

Tudom, nehéz Önöknek erről beszélniük, de világosan ki kell mondani a dolgokat, még mielőtt a felfedezés bombaként mindent lerombolna, még mielőtt a gyerek belegondolhatna és ítélni tudna. Hiszen minél kisebb, annál alkalmasabb arra, hogy elfogadja a helyzetét. Ezt mondják a szakemberek is, amivel egyetértek én is.

Átadom a szót annak az örökbe fogadó anyának, akit már az előző oldalakon is idéztem.

„Nézze – mondta –, két egyformán veszélyes lépést kell elkerülnöm. Ha a lányom azt kérdezné: – Miért hagyott el az anyám, aki a méhében hordott? És én azt felelném: – Szegény kicsikém, az anyád nem szeretett téged. Hallani se akart rólad, szívtelen volt. De szerencsére mi magunkhoz vettünk!

Ilyen vagy más hasonló módon kétségkívül kivívnám a gyermek elismerését, és ez önző elégtételül szolgálna. Könnyű lenne a jótékonyság kedvező színeiben tetszelegve úgy tüntetni fel magamat, mint aki felkaroltam egy elhagyott gyermeket. Sok örökbefogadó szülő esik ebbe a kísértésbe, még ha csak egy pillanatra is. Csakhogy a valótlanúsága miatt ez is veszélyes beszéd! A lányom az ilyen szavak hallatán nyilván haragot, sőt gyűlöletet érezne ama szívtelen asszony iránt, és hozzánk bújna. Csakhogy ezt a gyengédséget nem egészen tisztességes eszközökkel érni el, és számolnunk kellene a gyermeki képzelettel is. Tehát én egy gonosz, szívtelen anya gyermeke vagyok – gondolná. Tudnom kell, hogy e perctől kezdve e szívtelen asszony képzele súlyos lidércnyomásként nehezede rá. Vajon mire gondolna? Ha őt egy rossz anya szülte, akkor ő se lehet jó, valami nincs rendben körülötte. Meg kell akadályoznom, hogy felboruljon a lelki egyensúlya.

De legalább ugyanilyen veszélyes lenne, ha éppen ellenkezőleg beszélnék: – Persze, hogy nagyon szeretett az édesanyád, de sajnos nem volt pénze szegénynek! Mindenki elhagyta, egyedül volt, munka nélkül. Hogy is tudott volna etetni, nevelni téged? Rengeteget szenvedett, de abban reménykedett, hogy majd jó sorod lesz egy gyermektelen házaspárnál.

Akkor meg a gyermekem mesebeli tündérnek, szépnek, jónak és kedvesnek képzele majd a vér szerinti anyját, aki kimondhatatlanul boldogtalan, aki szüntelenül őt keresi szerte a nagyvilágban. Szentet látna benne, aki az ő világra hozatalával a maga boldogságát földáldozta a gyermekéért. És titokban e hamis mesével élne. Ennek az lenne a következménye, hogy minden egyes alkalommal, amikor kénytelen lennék határozottan, sőt szigorúan fellépni vele szemben (elég, ha csak egy gyógyszer bevételére kell kényszerítenem, vagy oltást adatok neki), könnybe lábadt szemmel azt gondolná: – Bezzeg az én igazi anyukám nem bántana! Ő megvette volna nekem azt a babát, mert ő biztosan jobban szeretne! És keservesen sírna az ő édes mamája után! Így szomorú gyerekkorra lenne. Nagyon is jól tudjuk, milyen fontos szerepet tölt be a képzelet a gyerek életében. Ha meg azt mondjuk, hogy az anyja meghalt, hasonló válaszokat válthat ki: meghalt, tehát áldozat, és nem tehet a gyermeke sorsának alakulásáról. Röviden: a drága halottban megvolna minden olyan jó tulajdonság, ami belőlem hiányzik, hiszen nem vagyok tökéletes! Ezért egyszerűen csak azt mondtam a gyereknek: – A te vér szerinti anyádnak bizonyára megvolt a maga oka, amiért úgy határozott, hogy nem maradsz vele, hogy örökbefogadott gyerek leszel. Sem az apád, sem én nem ismerjük igazán ezt az okot. Senki se közölte velünk, és feltehetőleg te se fogod

megtudni sosem. Mindannyian beletörődünk abba, hogy az életben számtalan olyan dolog van, amit nem ismerhetünk meg. De, ettől még senki se boldogtalan. Hát így van ez. És rögtön valami vidám dolgról kezdtem beszélgetni vele.

Tehát a vér szerinti szülőt nem kell sem elítélni, sem pedig magasztalni. Az általunk ismert tényeket a gyermek fejlettségének megfelelően, higgadtan, a lehető legvilágosabb, legjózanabb módon kell közölni.

„Egy szép napon – magyarázza Andris (15. old.) – a világra hozott... (Mert szép nap volt ez! – mondhatjuk a gyerekeknek, hiszen ezen a napon születél meg nekünk, kicsikém!) – „és mert úgy döntött, hogy nem maga fog felnevelni, az újszülöttosztályon hagyott, míg értem nem jönnek.” (16. old.). A várakozó Andris arckifejezése békés, bizalommal teli. Jönnek érte, mert várták, akarták az érkezését. Őt is szeretik, ezért semmiben sem különbözik a többi, fehérbe öltöztetett újszülöttől: még alvó kis batyu, hasonló a többiekhez, akik szintén nem ismerik még a családjukat, de rövidesen megismerik majd, éppúgy, mint például négynapos unokahúga, Franciska, akit a minap együtt látogattak meg a kórházban... De a 17. oldalon Andris örökbe fogadó szülei szeme fénye lesz, hiszen olyan türelmetlenül várták már! Kékbe öltöztették – hiszen kisfiú! Lám, mint nyitja a baba kis száját! Hogy mozgatja a kis ujjait! Hát itt van az ő kisbabájuk! Van gyerek, aki hosszabb ideig csecsemőotthonban vagy más intézményben él, és csak 6–8 hónaposan, egyévesen vagy ennél is később fogadják örökbe... De a szeretet, amellyel fogadják, ugyanolyan.

A boldogító érzés kiterjed, szerteágazik: örül a nagy család: nagymama (18. old.), a keresztmama, a rokonok és a barátok is. Nem tudom eléggé ismételni a várakozás fontosságát! Ez bizonyítja a gyerekeknek, hogy ő mennyire hön áhított, kívánt gyermek. Minden gyerekeknek (akár örökbe fogadott, akár nem) abban a tudatban kellene élete kezdő lépéseit megtennie, hogy őt teljes szívből kívánták, szeretik. Ez volna az igazi, elsődleges egyenlőség, amiért én is küzdök! Csak összeszorult szívvel gondolhatok arra az anyára, aki gyermeke füle hallatára így mérgelődött: „Ha annak idején lett volna fogamzásgátló tableta, ez most nem lenne itt!” Állítom, hogy annak az örökbe fogadott gyerekeknek, aki tudja, mennyire kívánták őt új szülei, ezerszer több esélye van, hogy biztos érzelmi alapokról induljon az életbe, mint ennek a szegény gyerekeknek.

A 19. oldal sokkal kiemelkedőbb a 14.-nél, annyi érzelemmel telített, hogy sokkal mélyebben is érint. „Az igazi anyukám nem a hasában hordott engem, hanem a szívében” – meséli Andris. Az anya–gyerek kötődés itt már teljes valóságában kirajzolódik, egyetemes érvényű összetartozást, mélységes szeretetet sugároz. A gyermek itt nem biológiailag kötődik anyjához, nem az Andris-magzatgyermek éli gyümölcsmagyszerű, tudattalan életét. Nem, ez itt már másfajta kötelék! Ezen a rajzon mindketten boldogan pihennek (vízparton vagy nap-sütötte kertben, akárhova képzeljük). Andris jól érzi magát, megtalálta igazi helyét abban a megható gyöngédségben, amely körülveszi, védelmezi. Ha megkérdezzük, van-e bármi jelentősége annak, hogy három évszakon át egy ismeretlen asszony testében növekedett, akkor persze igennel kell felelnünk. De a gyermek korai fejlődését hátrányosan érintő, születés környéki elutasítottság egyetlen gyógyszere a mindennél erősebb, új, örökbe fogadó szülői szeretet! Ha bármely anyából hiányzik ez a szeretet, a terhesnek érzett és elutasított gyermek az így kialakuló kötődésképtelenség miatt súlyosan károsul. Ettől a szeretettől lesz igazi lelki jelenséggé az örök-befogadás.

Most már nemcsak testben, hanem lélekben is növekedhet Andris! Élheti a szeretett gyermekek egyszerű, csodálatos életét. A 20. oldaltól a 31-ig látjuk nevetni, játszani, fejlődni, tanulni... Eleven és boldog. Okosan nevelik, nem óvják a széltől is, már kicsi korában arra szoktatják, hogy egyedül öltözzön, egyedül egyen, de ha beteg, az anyai kéz vigasztalóan nyugszik a láztól forró homlokon. Nyaraláskor nálánál kicsit idősebb unokatestvérével játszik. Milyen pompásan lehetett játszani a nagyapa kertjében! „Kisördög!” – sóhajt az anya. Andris óvodába jár, és igen büszke a szép rajzaira. És (ahogy a pszichológusok mondják) már az első naptól „teljesen integrálódott”!

Igy a legnagyobb természetességgel kéri időnként, hogy meséljék el az ő történetét. Rajong a mesékért, de köztük talán mégis az a legszebb, amely az ő kis életének keretét is adja. Tapsolni kezd, mikor az ismerős szavakat meghallja, és megható, ahogy szinte betéve tudja az egészet.

Aztán hamarosan, mint legtöbb hasonló korú gyerek, Andris is szeretne kistestvért. A 36., 37. és 38. oldalon fekete vagy sárga bőrű gyermekek láthatók. Arra nyújtanak lehetőséget, hogy az emberek egyenlőségének gondolatáról is beszéljünk Andrisnak. Úgy érzem, hogy így kellene kezdeni például kiskorban a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelmet (ezt a témát már érintettem *A sehány éves kislányban*, amelytől elválaszthatatlan Andris figurája). Másrészt nem tartottam szükségesnek, hogy egyedül Andrisról szóljon ez a könyv, hiszen akkor túlzottan énközpontú lenne. Andris jelkép. Ebben a könyvben olyan kisfiút akartam bemutatni, aki ki-egyensúlyozottan, előítéllettől mentesen fordul a hasonló, vagy más bőrszínű gyermekek felé.

Marie-Claude Monchaux
Saint-Hippolyte

MEGJEGYZÉSEK

kíváncsoznak a szerző negyedszázada papírra vetett gondolataihoz. A születés előtti életidő kutatói figyelmeztetnek: eddig is nagy árat fizettünk azért, hogy nemzedékek óta nem vettük figyelembe a születés előtti életidőnek a személyiségfejlődésben betöltött jelentőségét. Hazai kutatások is bizonyítják, hogy az erőszak térnyerése a személyiségben, az ezzel összefüggő kötődési nehézségek, a súlyos mentális zavarok és függőségek (alkohol, kábítószer), a depresszió, a társadalomellenes magatartás és az elmebetegségek jó részének okai mind a méhen belüli korban elszenvedett, mély sérülésekben keresendők. Ma már tudjuk: személyes fejlődésünkben nagyobb szerepe van annak, hogy magzatgyermek korunkban mi történt körülöttünk, valamint anyánk, apánk és a környezet között, mint annak, amit biológiai örökségként hoztunk. Elméletileg tehát az lenne az eszményi állapot, ha a vér szerinti szülő(k) által elutasított magzatgyermek már a biológiai szülőtől való lelki elszakítottság legelső megnyilvánulásának pillanatától bízhatna az őt vállalni tudó örökbefogadók szeretetében és az ezen kialakuló kötődés „lelki köldökszínórján” cseperedhetne. Ennek az új kapcsolatnak a jegyében – a könyv állításával ellentétben – az örökbe fogadó szülőknek igenis törekedniük kellene arra, hogy a vér szerinti anyával együttműködve minél többet megtudjanak a magzatgyermek életének legkorábbi szakaszáról, mindazokról a körülményekről (a baba mindkét ági családjának egészségi, szociális, mentális, kulturális, stb. jellemzőiről), amelyek az ő legszemélyesebb történetének alapját képezik, és amelyekre már a méhen belüli életszakaszban építhetnék az ápolást, gondozást és nevelést.

E könyv csak a titkos örökbefogadást ismerteti (ha a szülő általa ismeretlen személyek javára mond le gyermekéről), noha ez talán kevésbé szolgálja a gyermek érdekét, mint a nyílt örökbeadás, amely az örökbeadó és az örökbefogadó fél személyes ismeretségén alapul. Nézetünk szerint az örökbefogadó szülőket igénylő gyermek vitathatatlan, lelki, érzelmi, értelmi és testi fejlődését szolgáló érdeke és joga, hogy az előkészítéssel foglalkozók – köztük elsősorban a civil szervezetek – mindkét felet gondosan készítsék fel az örökbeadással kapcsolatosan felvetődő problémákra. Mindkét fél számára érthető és kölcsönösen elfogadható módon minél alaposabban fel kell tárnunk azokat az okokat és körülményeket, amelyek az örökbeadáshoz vezettek.

Azt ugyan a legtöbb örökbe fogadó házaspár tudja, hogy nekik sem a golya hozza a gyermeket, hanem egy sajátos családi, társadalmi kényszer eredményeként kerül hozzájuk, amelynek a gyermek mellett a másik – ma még nem kellően gondozott – áldozata a gyermeket felnevelni képtelen szülő, arról azonban nem íródott még semmiféle etikai kódex, hogy milyen magatartást kell tanúsítaniuk akár a vér szerinti szülő(k), akár az örökbeadás előkészítésén munkálkodó szervezet önkéntesei iránt. Az előkészítők akkor teszik jól a dolgukat, ha e kiemelkedően közhasznú, tehát állami és önkormányzati feladatot magas szakmai színvonalon és – a korrupcióveszélyt megelőzendő – mindennemű anyagi juttatás nélkül látják el.

Mindazonáltal joggal várható el, hogy a vér szerinti családjukban veszélyeztetett gyermekeket családjukba fogadó házaspárok legyenek szolidárisak és cselekvő módon működjenek együtt mindazokkal, akik a gyermek által megtestesített közjó érdekében a mostaninál egészségesebb társadalmi légkör kialakításán fáradoznak. Ők ugyanis egy olyan termékeny és gondoskodó hazát szeretnének, amelyben minél kevesebb (magzat)gyermek válik áldozattá és zuhan a családon belüli erőszak pokoli bugyraiba...

E nagy munka előfeltétele annak megértése és következetes képviselése, hogy *a korai gyermekvédelem akkor kezdődik, amikor a veszélyeztetett magzatgyermek élete: a fogantatás pillanatában!*

Dr. Téglásy Imre főtitkár
Alfa Szövetség
1537 Budapest, Pf. 453/370
Örökbeadást Előkészítő Bizottság
06 309 226 774

Budapest, 2001. november 16.

Az Alfa Szövetség anya-ország című könyvsorozatában eddig megjelent:

1. Hámori Antal: *A magzat életjoga*, Budapest, 1997. (elfogyott)
2. Marie Peeter Ney–Philip Ney: *Hogy mondjam el a gyermekemnek az abortuszomat?* Budapest, 1998. (elfogyott)
3. *Miért sírsz, Mirjam? Az abortuszt követő szenvedésről (PAS)*, Budapest, 2000., 2001. (elfogyott)